

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Digitalisering og forvaltningsdepartementet

Dato: 25.02.2026
Deres ref:
Vår ref: Per Stålnacke

NIBIO
Postboks 115, 1431 Ås
Tlf: 406 04 100
post@nibio.no
nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Høringssvar fra NIBIO om forslag til endring i forskrifta til statstilsettelova - vedrørende ansettelse av postdoktor, stillingskode 1352, utenfor universitets- og høyskolesektoren

*«Departementet ber om høyringsinstansane sitt syn på at føresegnene om lengda på åremåla i universitets- og høyskulelova § 7-6 **og** om tilsetjingsvilkåra i kapittel 3 i universitets- og høyskuleforskrifta for stillingar som postdoktor, stipendiat, spesialistkandidat og vitskapeleg assistent, gjeld tilsvarande når slike stillingar nyttast utanfor verkeområdet til universitets- og høyskulelova.»*

Bakgrunn

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) er et statlig forskningsinstitutt eid av Landbruks- og matdepartementet. Vi har over 750 ansatte fordelt over hele landet. I likhet med mange forskningsinstitutter ansetter vi postdoktorer. Oftest ansettes postdoktor på bakgrunn av prosjekt med finansiering fra Forskningsrådet, EU eller andre tilskuddsordninger og der ansettelse av postdoktor eller stipendiat (eller begge deler) ligger som en del av forutsetningene i prosjektet. Slike stillinger i instituttsektoren har vært vanlig praksis i mange tiår.

Både postdoktorstillinger og stipendiatstillinger er viktige for forskerrekrutteringen i NIBIO.

Statsansattloven og forskrift til statsansattloven gir hjemmel for ansettelse i åremålsstillingene postdoktor og stipendiat også utenfor universitets- og høyskolesektoren.

Hovedproblemstilling

Den nye forskriften «Forskrift til universitets- og høyskoleloven (universitets- og høyskuleforskriften)», i kraft pr 01.08.2024, er ikke dekkende for ansettelse av postdoktor, stillingskode 1352, i statlige virksomheter **utenfor** universitets- og høyskolesektoren.

NIBIO

Forskriften er ikke dekkende fordi:

1. I forskriften § 3-18 står det – om formålet (sitat, andre avsnitt):
*«En postdoktorstilling har som formål at den ansatte skal opparbeide seg en forskerprofil og kompetanse som gjør vedkommende kvalifisert for å søke stilling som **førsteamanuensis**. Stillingen kan i tillegg gi annen kompetanse med relevans for postdoktorens videre karriere.»*

Institusjoner utenfor universitets- og høyskolesektoren har ikke stilling som førsteamanuensis og faller dermed faktisk nå utenfor formålet med stillingen.

2. I forskriften § 3-18 står det videre (sitat, fjerde avsnitt):
*«Dersom postdoktoren ikke allerede har **utdanningsfaglig kompetanse** som innfrir kravene til en stilling som **førsteamanuensis**, skal institusjonen tilrettelegge for at postdoktoren opparbeider seg slik kompetanse i løpet av ansettelsesperioden.»*

For institusjoner utenfor universitets- og høyskolesektoren blir denne del av bestemmelsen meningsløs. Se også nedenfor om økonomiske konsekvenser.

Vår vurdering

Vi mener at det må gjøres justeringer – enten i ordlyden i universitets- og høyskoleforskriften – eller i forskriften til statsansattloven – som rydder av veien de hindringene som ligger i det nye forslaget rundt å gjøre gjeldende universitets- og høyskoleforskriften – for ansettelser av postdoktorer (og stipendiater) i statlige virksomheter utenfor universitets- og høyskolesektoren.

Vi anfører

Ny forskrifts ordlyd på de punkter vist over har etter vårt syn ikke belegg i forarbeidene til forskriften. Her nevner vi spesielt regjeringens dokument «Strategi for forskerrekruttering og karriereutvikling» fra 2021 – **som derimot klart peker på også andre stillingstyper enn førsteamanuensis**. Vi kan heller ikke se hvor i prosessen, og på hvilket grunnlag, dette undervegs er blitt innsnevret til kun å ha stilling som førsteamanuensis som formål.

Det er denne **dreining undervegs** med innsnevringen til kun å ha stilling som førsteamanuensis som formål som er problematisk – og som vi mener ikke har belegg i forarbeidene. Vi har ikke opplysninger som tilsier at dette har vært regjeringens eller lovgivers hensikt, eller at det ligger politiske føringer for dette.

Konsekvenser av at justeringer/tilpasninger ikke blir foretatt

I praksis vil foreslåtte endringer slå beina vekk for ansettelse av postdoktor i statlige virksomheter utenfor UH-sektoren.

NIBIO

Dette må klart både oppfattes som en forringelse av statlige instituttsektors rammebetingelser og en svekkelse av forskerutdanningen i Norge – noe som ikke er i tråd med de politiske føringene.

Vi har ikke opplysninger som tilsier at dette har vært regjeringens eller lovgivers hensikt.

Et annet alvorlig moment er at dette vil ha en konkurransevridende effekt (til det negative for statlige forskningsinstitutter) i forhold til konkurranse om søknad om prosjekter, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg så vil dette også ha betydning for konkurransen mellom sektorene ved rekrutteringen og utviklingen av forskere. Det skapes altså en problematisk forskjellsbehandling i den åpne konkurransen om prosjekter mellom høyskole- og universitetssektoren, de statlige forskningsinstitutter og ikke statlige forskningsinstitutter, og der de statlige forskningsinstitutter påføres en ulempe, både økonomisk og rekrutteringsmessig.

Økonomiske konsekvenser av departementets forslag

Dersom dette står seg uendret, vil bruk av postdoktor for statlige virksomheter (herunder instituttsektor) utenom høyskole- og universitetssektoren medføre plikt om vesentlig bruk av både tid og penger til å tilføre kandidaten en utdanningsfaglig kompetanse som kun er nyttig for universitets- og høyskolesektoren. Etter sondering med et universitet, så forstår vi at utdanningsfaglig kompetanse for førsteamanuensis innebærer gjennomført studium i universitetspedagogikk, altså basiskurs i universitetspedagogikk, eller tilsvarende universitets- og høyskolepedagogisk kurs (minimum 200 timer). I tillegg stilles det krav om grunnleggende ferdigheter innen planlegging, gjennomføring, evaluering og utvikling av egen undervisning og veiledning, undervisningserfaring, bredde eller variasjon i pedagogisk erfaring og veiledningserfaring. Dette kommer i tillegg til de estimerte 200 timene.

Dette må i så fall bygges inn i kvalifiseringsplanen, og vil nødvendigvis gå på bekostning av postdoktorens faglige kvalifisering i instituttet. Alternativt må dette betraktes som en ren merkostnad for statlig instituttsektor sett i forhold til universitets- og høyskolesektoren.

I høringsnotatet fra DFD erkjenner DFD:

- At endringene innebærer en faktisk forandring i formålet med stillingskategorien, fra å skulle kvalifisere til en «vitenskapelig toppstilling», til «førsteamanuensis»
- At «noen» har hatt et ønske om å gå bort fra bruken av postdoktorstillinger som forskerstillinger til å være ment for å kun kvalifisere til en karriere i universitets- og høyskolesektoren
- At de statlige forskningsinstituttene i liten grad er tilrettelagt for at postdoktorene skal bygge undervisningskompetanse
- At kravene til postdoktorstilling som er gjort i den nye universitets- og høyskuleforskriften vil dermed kunne innebære at de statlige forskningsinstituttene ikke kan lyse ut stillinger som postdoktor i samme utstrekning som i dag
- At dette kan gjøre det vanskeligere for instituttene å rekruttere den kompetansen det er behov for til instituttsektoren

NIBIO

- At dette også kan ha betydning for konkurransen mellom sektorene om kandidatene
- At det ikke er et kompensatorisk alternativ for instituttsektoren med i stedet å ansette midlertidig i øvrige forskerkoder

Departementet opplyser også i notatet:

«Departementet gjer for ordens skuld merksam på at statstilsettelova ikkje gjeld for helseføretaka. Dette inneber at reguleringa av stipendiat- og postdoktorstillingane i universitets- og høgskulelova og i statstilsettelova ikkje gjeld for helseføretaka.»

Med dette så er det allerede skapt ulikhet mellom sektorer – av prinsipiell karakter, som er sterkt uheldig.

Videre anfører departementet:

«På den eine sida bør vilkåra og krava for åremålstilsetjingar i dei aktuelle stillingane vere dei same i statleg sektor, uavhengig av om tilsetjinga skjer ved eit universitet, ein høgskule eller ved eit forskingsinstitutt. At det skal vere like vilkår ved slike tilsetjingar i staten har òg vore gjeldande rett.»

Slik forslaget er nå blir det nettopp ikke like vilkår. Instituttene (også de statlige) har et annet samfunnsoppdrag, og det blir uryddig hvis vi skal utdanne til ikke relevant stillingskategori for oss (førsteamanuensis), noe som heller ikke vår rolle.

På tross av alt dette så konkluderer DFD likevel med å støtte KD forslag om slik endring. Hovedsakelig begrunnet med at det vil være uheldig med to løp.

Vårt syn er at der **ikke** bør være problematisk å videreføre relevant bruk av postdoktor også utenfor universitets- og høyskolesektoren, enten ved mindre justering i ordlyden i universitets- og høyskoleforskriften, eller i forskriften til statsansattloven - for å dekke andre formål enn kun førsteamanuensis.

Vårt syn er det det er svært viktig at det er like vilkår mellom de ulike sektorene, både i forhold til forskerrekutteringen, likhet i konkurransevilkår mht søknader om prosjekter, og likhet med hensyn til økonomiske vilkår. Ved å videreføre bruk av postdoktor i alle sektorer - som er dekkende for alle sektorene (og ikke bare innrette mot førsteamanuensis), så oppnår man slik likhet i rammevilkårene. Foreliggende forslag vil, som vi har omtalt her, medfører utilsiktet forskjellsbehandling, i tillegg til å svekke forskerutdanningen i Norge.

Slik bruker vi i NIBIO postdoktorstilling

Postdoktorstilling i NIBIO er en utdanningsstilling og en åremålsstilling med et kvalifiseringsløp for forsker med doktorgrad. Formålet er at den ansatte skal opparbeide seg en selvstendig forskerprofil og relevant kompetanse for en videre vitenskapelig karriere. Postdoktorstillingen skal gjøre vedkommende kvalifisert for stillinger som krever høy forskningskompetanse.

NIBIO

Dette er hentet fra vår retningslinje. Retningslinjen omtaler også krav til innhold i plan for kvalifiseringsløpet, med veileder og årlige evalueringer. Dette mener vi er i tråd med konklusjoner i regjeringens dokument «Strategi for forskerrekruttering og karriereutvikling» fra 2021.

NIBIO har ellers ikke innsigelser til varigheten på ansettelsesperioden (åremålet) for postdoktor slik det nå fremstår i endret lov og forskrift.

Vårt forslag:

Konkret foreslår vi at det enten gjøres mindre justering i ordlyden i universitets- og høyskoleforskriften, eller i forskriften til statsansattloven - for å dekke andre formål enn kun førsteamanuensis. Dette kan eksempelvis løses slik – ved forslag til tilføyelse i tekst i universitets- og høyskoleforskriften (§ 3-18):

Ved ansettelse i postdoktorstilling i statlige virksomheter som ligger utenfor universitets- og høyskoleforskriften, gjelder også vilkår fastsatt i forskrift til statsansattloven.

Så foreslår vi innarbeidet slik paragraf i forskrift til statsansattloven:

Ved ansettelse i postdoktorstilling i staten i virksomheter som ligger utenfor universitets- og høyskoleforskriften, gjørende gjeldende Forskrift til universitets- og høyskoleloven (universitets- og høyskoleforskriften), med unntak av forskriftens § 3-18, som erstattes med:

For å bli ansatt som postdoktor kreves doktorgrad.

Formålet er at den ansatte skal opparbeide seg en selvstendig forskerprofil og relevant kompetanse for en videre vitenskapelig karriere. Postdoktorstillingen skal gjøre vedkommende kvalifisert for stillinger som krever høy forskningskompetanse.

Det skal utarbeides en karriereplan for postdoktoren, som spesifiserer den kompetansen som postdoktoren skal opparbeide seg. Institusjonen har ansvar for at karriereplanen følges opp og at postdoktoren har tilgang til karriereveiledning gjennom postdoktorløpet.

Dersom den ansatte ikke har ferdigheter i norsk, svensk eller dansk på nivå A2 ved ansettelse, skal institusjonen tilby gratis norskopplæring med mål om å oppnå norskferdigheter på minimum dette nivået.

Med vennlig hilsen,

Per Stålnacke
Forskningsdirektør